

**R. P. Francisci Svarez Granatensis, E Societate Iesv
Doctoris Theologi, Et In Connimbricensi Academia
Sacrarum Litterarum primarii Professoris Opvs, De Virtute
Et Statu Religionis**

Qvo Quid Contineatur, Index proximus indicabit

De Obligationibus Religiosorum ex Regula, Prælatione & subiectione
regulari provenientibus, De varietate Religionum tam in genere, quàm in
specie, De Religione Societatis Iesv in particulari

Suárez, Francisco

Mogvntiæ, 1626

XII. An spectato iure particulari, seu indultis Religionis, liceat transitus ad
aliam Religionem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93501](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93501)

in tenera ætate, unde videtur sumi argumentum ad alios casus similes, quando legitima causa interuenit. Facile etiam possunt congruentiæ adduci ad hanc partem confirmandam, quia est fauorabilis, & iuxta hominum fragilitatem, & occasiones, non ita raro necessaria. Maxime autem fiet probabilis si consuetudo illi fauet, quia in his rebus plurimum potest; sed de illa mihi non constat, & verior contrarium potius esse in visu.

XXI. Superest vt breuiter explicemus, quæ sit causa huius dispensationis: de qua dicendum est, non esse aliquo iure præscriptam, & ideo prudenti arbitrio dispensantis relinquit. Solum ergo adnotare possumus hanc causam posse respicere, vel commodum religiosi tantum, vel religionis à qua transfertur, vel eius ad quam transit. Et quidem si omnium utilitas concurrat, erit consummatissima causa, vt si religiosus sit utilis religioni ad quam tendit, & alteri à qua redit, potius sit onerosus, quia fortè non est utilis ad ministeria eius, & est aptus ad canendum in choro, quod alia religio magis proficitur, & ipsi etiam religioso speratur forte utilius in eo vitæ genere occupari, licet aliqui ex suo genere minus austerum, aut perfectum sit.

XXII. Quando autem hæc omnia simul concurrere non possunt, primum regulariter considerandum est spirituale commodum religiosi, quacunque enim ratione prudenter speretur futurum esse maius, sufficit ad iustam causam dispensationis, quia per religiosam vitam est hoc per se primum, ac proximum intentum, & ideo D. Tho. dist. q. 189. art. 8. hanc ferè posuit vt vnicam causam huius dispensationis. Significat autem necessarium esse, vt procedat ex infirmitate vel debilitate personæ. Intelligendum autem existimo de infirmitate, & debilitate, non tantum corporis, sed etiam animi, quia prouidentia Prælati vtrique debet providere, & ad maius Dei obsequium attendere. Ita etiam interdum expedit quando experientia docuit non solum ex pura malitia, vel prauo habitu, sed veluti ex innata conditione habere aliquem quandam inepetudinem ad talem statum, vel ingentem difficultatem in portandis oneribus eius, quam ante professionem satis prospectam non habuit. Ad quod etiam iuuare potest emississe professionem in tenera ætate, quia solet multum postea natura mutari, vel certè dignosci. Addi etiam potest, si sufficit dispensatio Prælati circa onera religionis, non esse facile procedendum ad dispensandum in transitu, nisi vel illemodi modus viuendi cum dispensationibus, alijs odiosus sit, vel ipsimet religioso nimis molestus. nam hoc ipsum multum impedire solet spirituale profectum; qui semper præ oculis habendus est. Vnde quando intercedit hæc ratio maioris boni spiritualis ipsius religiosi, non obstat etiam si aliquod onus, vel incommodum monasterij intercedat; nam si loquamur de monasterio ad quod fit transitus, nihil huiusmodi in eo consideratur, quia voluntariè est admissurum talem personam; hanc enim conditionem omnia iura, & indulta in primis postulant, & ideo ipsa religio debet sibi consulere, & de utilitate, vel onere personæ iudicare, qualiscunque enim illa sit, volenti non fit iniuria; & ideo ex hac parte non potest dispensatio esse iniusta. Nisi per illam cogatur alia religio talem personam suscipere, quod solus Pontifex de plenitudine potestatis facere potest; ordinariè autem non facit, neque expedit fieri, sine grauissima causa. Respectu autem ipsa religio magis proficitur non consideratur incommodum eius, quia illud ad summum esse potest in re temporali, vel externa; tenetur autem ipsa religio magis procurare spirituale bonum religiosi, quam huiusmodi commodum suum. Præterquam quod, simpliciter loquendo, vix potest esse commodum religioni habere intra se religiosum, qui iuxta statum, & perfectionem eius non possit perfectè viuere.

Aliquando verò contingit transitum non esse in maiorem utilitatem spiritualem religiosi, cedere tamen in utilitatem religionis à qua fit transitus, & tunc vix potest causa esse rationabilis; aliquando tamen esse poterit si multa concurrant. Primum est, vt ipsa persona religiosa saltem, non exponatur periculo morali detrimenti spiritualis, quia hoc repugnat professioni, & obligationi eius, & ordini charitatis; oportet ergo, vt licet maior profectus non speretur, saltem non timeatur defectus alicuius momenti, quod facile sperari poterit, si persona sit adeò religiosa, vt plus soleat operari, quam ex obligatione regulæ teneatur. Deinde necessarium est moraliter loquendo, vt religio à qua recedendum est, cedat iuri suo, quod habet maximum, quando transitus non est necessarius propter ipsum religiosum; nam si ipsimet religioni commodum est, talem religiosum dimittere, quia licet sit probus, non tamen est sibi utilis, vel ad suum finem accommodatus, oportet, vt ipsamet religio huiusmodi utilitatem cognoscat, & velit, quia non fit beneficium inuito, maxime cum diminutione suorum bonorum.

Si autem utilitas est tantum alterius monasterij ad quem fit transitus, multo magis est necessarius consensus proprii monasterij, quia non potest vnus dirari ex bonis alterius illo inuito. Atque hoc procedit non solum in transitu ad laxiorem, sed etiam ad æqualem religionem; nam procedit eadem ratio. Imò existimo in huiusmodi casibus, quando causa non ex parte religiosi, sed ex parte alterius religionis consideratur, solum Pontificem posse dare huiusmodi dispensationem, præsertim si transitus fit ad laxiorem, & illa causa est valde extrinseca ad obligationem voti, pertinetque ad Prælatum habentem Superiorem prouidentiam, & gubernationem vtriusque religionis. Vnde tunc etiam magis vrgent omnes rationes in superioribus factæ. Præter has causas possunt aliæ excogitari extrinsecæ, & accidentariæ, vt sunt necessitas subueniendi parentibus si possit, naturalis illa obligatio impleri in religione minus stricta quam sit propria. Item si quis patitur iniustissimam persecutionem, & similes, quas omitto, quia generales sunt, & tot modis variari possunt, vt interdum etiam liceat, in seculo ob similem causam remanere cum debita facultate.

CAPVT XII.

An spectato iure particulari, seu indultis religionum liceat transitus ad alteram religionem.

Vltimò pro tertio principali, quod initio capituli 8. proponebatur, dicendum est, in vnaquaque religione, præter ius commune spectanda esse specialia privilegia, & indulta, & illa esse seruanda. Declaratur, nam multa emanarunt Apostolica indulta in fauorem religionum, quibus hic transitus prohibitus est, vel simpliciter, vel cum aliqua limitatione, & imprimis Pius V. sua constitutione 91. Quacunque, videtur generaliter hunc transitum prohibere sine licentia à Superioribus obtemperata. nam prohibet ne volentes transire recipiantur, etiam si laxiorem professi fuerint. Veruntamen in illa constitutione solum irritantur privilegia concessa religionibus, aut quibuscunque pijs locis aut Prælatibus, &c. præter iuris communis dispositionem.

V 4 cina-

XXIII.
Quid quando
do inierue-
nit solum
commodum
religionis
unde fit
transitus.

XXIV.
Quid quando
est com-
modum
tantum re-
ligionis ad
quam transi-
tur.

I.
Preponim-
tur indulta
ne primum
vetans reci-
pere alienos
religiosos.

emata. recipiendi huiusmodi religiosos, & consequenter irritat, quicquid virtute talium privilegiorum facultatum, aut dispensationum factum fuerit. Imò etiam, quod mirandum est, etiam precipit Pontifex, ut qui antea fuerant translati, virtute talium facultatum, ad proprias religiones redeant. Quod dico esse mirandum, quia professiones antea factæ erant validæ, quia etiam facultates & privilegia valida fuerant, donec ab ipso Pio irritata fuere, quomodo ergo potuerunt illi religiosi revocari ad suas pristinas religiones. Dicendum verò est, Pontificem in primis potuisse id facere, quia licet professionem semel validam non possit in totum, seu quoad substantiam irritare, tamen prout ad hanc vel illam religionem determinatur, potest eam irritare, seu mutare etiam inuito religioso, vel religione, quia hoc totum pendet ex iure humano. In eo ergo casu credendum est interfuisse legitimam causam id faciendi, propter maius commune bonum, & quietem, seu pacem religiosorum; nam multi fortasse eo titulo religiosum statum indignè tractabant, ut in principio illius constitutionis significatur. Ex vi ergo illius indulti, nihil circa ius commune immutatum est, ut bene notavit Nau. consil. 88. de regularibus. Quocirca translati alio titulo, vel secundum commune ius, sine autem illam constitutionem siue post, non prohibentur retineri, aut recipi. Vbi etiam considerandum est, aliud esse loqui de privilegijs datis ad recipiendum alienos religiosos, & aliud de privilegijs datis, ne proprii religiosi ab alijs recipi possint, sine suorum Superiorum licentia. Priora enim privilegia sunt exorbitantia iure communij, suntque odiosa alijs religionibus; possunt enim inter eas scandala, & dissensiones generari, ac denique facile possunt in occasione relaxationis, & inconstancia perverti, & ideo merito revocata fuere. Alia verò privilegia favorabilia sunt, quia directe consistunt in immunitati, & quieti eius religionis cui conceduntur, & alijs non nocent, sed solum vetant, ne cum alterius detrimento velint proficere, quod est maxime consentaneum charitati, & ideo talia privilegia revocata non sunt, sed potius in varijs religionibus multiplicata, quæ ab alijs observanda sunt, dummodo de illis consilet.

II. Exemplum sit de privilegio Societati concessio, ut nullus in ea professus, vel per tria vota substantialia admittitur, possit ad aliam religionem (Carthusia excepta) transire, sub poena excommunicationis ipso facto incurrenda, tam à transeuntibus, quam à recipientibus ipsos prætextu cuiusvis indulti concessi, aut concedendi, etiam quæsito colore ob frugem melioris vitæ, aut strictioris observantiæ, quodque secus facta non teneant. Habetur in literis Apostolicis eiusdem Societatis in Bulla vltima Pauli III. *Li. et debitum. §. Ac in bibemus, &c.* & in Bulla prima Pij V. *Aequum reputamus* in principio, ubi expedit, & confirmat Concessionem illam, quam Pius IV. iam fecerat. Idemque Pius V. viuz vocis oraculo Carthusiæ limitationem ita limitavit, ut transitus ad illam semel tantum fieri possit, quod si in ea vique ad professionem non perseveret translatus, ad Societatem redeat, & amplius ad Carthusianos transire non possit inuita Societate; Quam limitationem confirmavit, & sub eadem censura obligare declaravit Gregorius XIII. in speciali Bulla de hac re *Dilecti filii, &c.* Et alix circumstantiæ in illis privilegijs declarantur, quæ ad modum servandum in hoc transitu pertinent, quas in sequentibus, quantum ad generalem doctrinam pro huius loci opportunitate vtile fuerit, attingemus. Ex dictis verò constat in hac religione hoc iure standum esse, quantum ad transitum ab illa, nam ad illam nullus fieri potest iuxta suas constitutio-

nes, ut suo loco tract. 10. lib. 2. cap. 1. videbimus. Ad eundem ergo modum dicendum est de singulis religionibus respectu, iuxta sua privilegia, vel indulta.

Primum dubium circa prædicta indulta, an veniant transitum sine licentia obientia, etiam ad religionem strictiorem.

Dubitari autem potest primò, an per similia indulta prohibeatur transitus ad perfectiorem religionem, sine consensu Prælati, & ratio dubitandi est primò, quia non videtur Pontifex posse tale privilegium concedere, quia non potest obligare aliquem, ut servet, quod non promissit, sed nullus qui proficitur religionem promittit perseverantiam in illa respectu melioris, id est, non transire ad meliora, ergo non potest ad hoc cogi per tale privilegium. Minor patet, quia in professione includitur conditio, seu exceptio melioris frugis, ut diximus. Vnde illa negatio transitus nullo modo dici potest comprehensa sub voto obedientiæ directæ, vel indirectæ, ut ea ratione ad illam possit quis cogi, nam est extra totam regulam, & quasi intrinseca limitatio omnis voti obedientiæ. Dices, ex vitalis indulti fieri, ut in illa religione professio, vel incorporatio non fiat sub ea conditione, sed remunerando illi, vel potius sub conditione opposita. Quia promissio, seu votum obedientiæ, ut iuxta constitutiones, & literas Apostolicas, literæ autem Apostolicæ excludunt illam conditionem, & ponunt oppositam. Sed contra hoc insto, quia videtur contra rationem excludere. ut si Ecclesia ordinaret, quod à contractu matrimonij rati excluderetur conditio seu libertas transeundi ad meliorem frugem ante consummationem, non esset convenienti institutio, vt potest impedire maius bonum, ergo similiter in presenti ita ligare hominem inferiori religioni, ut priuaret libertate ascendendi ad perfectiorem statum, videtur esse impedimentum maioris boni spiritualis non est ergo licitum, imò nec videtur cadere sub Ecclesiæ potestate.

Secundò argumentor ex cap. licet. de regular. ubi Innocent. III. refert privilegia aliquibus religionibus concessa, Ne postquam aliquis apud ipsos professus fuerit, ad alium locum possit ipse inuita aliorum etiam vel ipsius obientis transire, & tamen postea ita illa interpretatur, ut illis non obstantibus possit hic transitus fieri petita licentia & non obtemperat, sed in privilegijs specialibus religionum non plus conceditur, quam quod ibi Innocentius refert, ut exempli gratia, videre licet in prædictis indultis Societatis, ergo illis non obstantibus, eadem semper declaratio admittenda est. patet consequentia, quia privilegia, quantum fieri possit, secundum ius declaranda sunt. Maxime verò quia Innocentius indicat declarationem illam esse secundum ius divinum, & naturale, quia ubi spiritus Domini, ubi libertas, & qui dei spiritu aguntur, non sunt sub lege, quæ ad hoc propositum ibi adducit Innocentius, ut concludat tale privilegium non dari, ut licentia denegetur, sed ut prudenter res agatur. Vnde talem indicat rationem, quia vel Prælati consensu tali privilegio negat facultatem, cum rationabili causa, vel sine illa. In priori casu etiam iure communij, non habet religionem esse meliorem; in posteriori autem casu abicit privilegium suo Prælati, & ideo meretur illud amittere, ut ibidem ait Innocentius, & ex vi illius sui decreti ipso facto illud amittit quantum ad hunc effectum, & subditus habet ius transeundi ex vi illius decreti. Quod non est revocatum quoad hanc partem per dicta privilegia.

Nihil.

V.
dispositio
habetur.

Nihilominus certissimum est, posse Pontificem eo sensu talia privilegia concedere, vt absolute non liceat ad aliam religionem transire sine licentia ob-
tenta, etiam titulo maioris perfectionis, certum-
que est de facto ita esse concessum in dictis indultis
Societatis, & idem erit de alijs, si per similia aequi-
pollentia verba concessa fuerint. Probatur primò,
ita esse factum, quia in Bulla Pij IV. & V. in parti-
culari subiungitur non obstante dicto capitulo li-
cet. ad excludendum nimirum declarationem, vel
limitationem in illo factam; nam quoad hoc dero-
gatum est. Secundo probatur, quia expressè postu-
latur ibi *licentia obtemperata*, in quod verbum non potest
cadere illa declaratio. Nisi quis fortè exponat ob-
temperata de facto, vel de iure, id est, debet & non in-
iuste negata. Sed præterquam hæc euasio excludit-
ur per derogationem dicti capitulo *licet*. etiam re-
ijcitur sufficienter per illa verba *sine expressa licentia*,
vt ait Paulus III. vel per illa *sine expressa*, & ad id spe-
cialiter obtemperata, vt ait Pius. Tertiò, exceptio, quæ de
ordine Carthusiensium fit, hoc satis confirmat, quia
etiam ad illum non licet transire sine licentia peti-
ta, & iuxta tenorem cap. *licet*. ergo aliquid amplius
prohibitum est, ex vi huius indulti respectu alia-
rum religionum, scilicet, vt non fiat sine licentia
reipsa obtemperata. Quarta ad idem faciunt illa verba
Pauli III. *Nisi de expressis ipsius præpositi, vel dictæ Sedis
licentia transire, &c.* Nam in eis indicatur, si Præla-
tus religionis negauerit facultatem, & subditus
contendat iniuste negari, non posse statim sua au-
thoritate propositum suum exequi, sed debere ad
Sedem Apostolicam recurrere, nam per tale indul-
tum illa sibi hoc iudicium reseruatur.

VI.
etiam
potest
habetur.

Atque hinc rectè colligitur potestas, impium e-
nim esset dicere, talia indulta esse inique, aut sine
sufficienti potestate concessa, quia in re adeò graui,
& ad salutem, & perfectionem animarum perti-
nente, non potest Pontifex errare, præsertim, cum
non tantum vnus vel alter, nec semel aut iterum,
neque sub aliqua probabilitate, & cum formidine,
sed plures, & sanctissimi, ac doctissimi Pontifices,
& sæpius, multisque religionibus, similia indulta
ex certa, & plenaria potestate concesserint, non po-
test ergo de tali potestate dubitari, cum de facto
constet.

VII.
Primum mo-
dum
indultus
habetur.

Modus autem explicandi iustitiam, & rationem
huius facti, in superioribus insinuat est, & primò
dici potest, quando Pontifex hoc indultum alicui
religioni concedit, hoc ipso supponere, non esse in-
feriorem alijs, quas non excipit, scilicet quatenus
est via ad perfectionem; nam licet in vna vel alia
conditione possit esse inferior absolute, ac simpli-
citer comparata potest iudicari non minus apta ad
perfectionem assequendam. Certum est enim posse
Pontificem hoc iudicium ferre, & ad illum maxi-
mè pertinere. Non oportet tamen adeò restringere
hæc indulta; nam in maiori amplitudine videntur
concessa. Secundo ergo potest Pontifex hoc con-
cedere, saltem supponendo rem esse dubiam, an re-
ligiones alia, vel omnes, vel aliquæ sint ætiores
nec ne, & reseruando sibi iudicium in particulari
quando licentia postulatur a tali religione, & ipsa
non vult eam dare, nec cedere iuri suo, & hoc insi-
nuare videtur Paulus III. in verbis citatis, per sese
constat esse iustum, quando ex parte religionis, cui
privilegium conceditur, est sufficiens fundamen-
tum illius ambiguitatis, vt re vera est in exemplo
adducto de Societate, cum quacunque alia religio-
ne conferatur, vt infra tract. 10. lib. 1. cap. 9. osten-
demus. Nam & vniuersaliter loquendo, in qua-
cunque controuersia Ecclesiastica potest Pontifex
iudicium sibi reseruare, & maxime in his, quæ spe-
ctant ad approbandum, vel declarandum statum

indultus
habetur.

perfectionis, & hoc etiam à fortiori colligitur ex c.
licet. de regularibus. Tertiò dicitur, etiam si constet
aliam religionem esse perfectiorem, posse Pontifi-
cem iuste prohibere transitum ad illam sine licen-
tia obtemperata; tum quia per hoc non impeditur sim-
pliciter ascensus ad statum perfectiorem, sed prohi-
betur, ne fiat sine maturo consilio, & sine regula
voluntatis Prælati, quantumvis enim alia religio
sit perfectior, potest mutatio ad illam in indiui-
duo non esse conueniens, & ideo huius rei iudi-
cium potest conuenienter Prælato reseruari, ita vt
consensus eius omnino necessarius sit, eo vel ma-
ximè, quòd semper relinquatur recursus ad Ponti-
ficem, si resistentia Prælati iniusta reputetur. Quod
si ipse etiam Pontifex facultatem neget, temera-
rius erit, qui velit resistere, & non potius sentire si-
bi non expedire talem mutationem, etiam si alia
religio perfectior videatur. Tum etiam, quia hæc
difficultas transeundi potest esse valde conueniens
ad commune bonum, & ad stabilitatem singulo-
rum religionum, & ad pacem, & vniorem reli-
gionum inter se, & ideo licet vni, vel alteri possit
esse incommoda, illud in morali lege non æstimat-
ur, quæ commune bonum respicit. Præsertim,
quia licet transitus ad religionem perfectiorem
impediatur, nemo simpliciter impeditur, quo mi-
nus semper possit esse perfectior: nam in quacun-
que religione est ad hunc profectum sufficiens oc-
casio, si homo velit facere quod in se est, & volun-
tariè adiungere, quod in tali statu sub obligatione
non imponitur.

Tertium mo-
dum.

VIII.
Ad arg. in
num. 3.

Vnde ad primam rationem dubitandi, præter
responsionem ibi insinuatam dicitur, etiam stante
professione, quam diximus fieri cum subintellecta
conditione melioris frugis, posse Pontificem illud
privilegium concedere, & prohibere transitum,
quia, vt diximus, non tam simpliciter prohibet,
quàm præscribit modum eius, scilicet, vt non fiat
sine tali facultate, & ideo potest et irritare quid
sine illa conditione, seu solemnitate sit. Neque
hoc præceptum excedit iurisdictionem Pontificis,
in qua magis quàm in voto obedientiæ fundatur,
quanuis prærequirit illud vt conditionem neces-
sariam. Supposita n. obligatione, quam religiosus
habet ad statum perfectionis, eo ipso habet ius Sum-
mus Pontifex, sub cuius speciali cura sunt omnes
religiosi, vt possit modum præscribere circa perfe-
uerantiam, vel mutationem talis status; nam hoc
sine dubio est necessarium ad conueniens regimen
religionum, & singulorum religionum.

IX.
Prædicta in-
dulta non
debent
admitti
in ista
petita.

Ex quibus intelligimus per huiusmodi priuile-
gium non liberari Prælatum religionis ab obliga-
tione dandi licentiam subdito petenti transitum
ad aliam religionem, quando & iudicauerit aliam
religionem esse simpliciter perfectiorem, in quo,
non debet tantum suo sensu, & affectione duci,
quia posset facile errare, & esse iniurius alteri, sed
ex receptis sententijs, & doctrinis, vel ex sapien-
tium consilio iudicium ferre debet. Et præterea ne-
cesse est, vt iudicet huic subdito suo expedire, seu
magis vtilem esse talem transitum; debet autem i-
ta sentire, quoties rationes non occurrunt, quæ
contrarium suadeant, præter solam mutationem,
quia illius incommodum vincitur ex maiori perfe-
ctione alterius religionis, quando aliud non ob-
stat. His autem concurrentibus iniuriam facit Præ-
latus subdito negando facultatem, & cogendo il-
lum adire Summum Pontificem, nam ipsemet Sum-
mus Pontifex suppositis eisdem conditionibus,
non posset licet negare in indiuiduo similem fa-
cultatem per se loquendo, quia non potest im-
pedire viam maioris perfectionis. Semper ta-
men excipitur necessitas boni communis. Vnde si
Præla-

Prælati religionis negaret talem facultatem, quia reuera credit esse valde nociuam suæ religioni, & ob eam causam illam remitteret Summo Pontifici, nihil, vt existimo, peccaret, imò hunc esse puto vnum ex potissimis effectibus talis priuilegij.

X. Vnde constat non esse necessariam responsum positam supra num. 3. in argumento, quia Pontifex non solum potest concedere, & de facto concedit hoc priuilegium pro his, qui postea professionem emittunt, sed etiam pro iam professis, vt constat manifestè ex indultis citatis, Pontifex autem non immutat professionem Deo factam, sed illa non obstante, vel conditione in illa inclusa, præcipit obseruari certum modum in eius assequutione, & aliter fieri prohibet. Cur enim non prohibebit Pontifex aliquid, quod alias ex vi professionis non est prohibitum, quando ratio boni communis id postulat? Adde verò, etiam modum ibi insinuat non esse impossibile, nec contrarium rationi, quia, vt dixi, per hanc prohibitionem non tollitur omnino facultas ascendendi ad arctiorem religionem, sed cum hoc addito, nisi de consensu Prælati, v. l. Pontifici. In eodem ergo sensu rectè potest quis obligari, vt in ipsa professione renuntiet libertati transeundi, nisi sub hac conditione, sic intellecta, nam ille quasi contractus inter religiosum, & religionem liber est ex parte religionis, sicut ex parte religiosi, ergo potest religio professionem non acceptare, nisi religiosus se obliget sub tali conditione, quam ostensum est esse honestam. Neque est simile de matrimonio, tum quia status matrimonij est longè inferioris ordinis, & absolute excludens statum perfectionis, simpliciter, de quo nunc loquimur, religionis autem conueniunt substantia-liter in ratione talis status, & differunt secundum magis, & minus, tum etiam, quia in matrimonio ius vtriusque partis est priuatum, in professione autem religiosa ex parte religionis intercedit ius pertinens ad bonum commune, quod maioribus priuilegijs gaudet, tum denique, quia in matrimonio mutabilitas illa, quæ est in transitu ad religionem ante copulam, non solum est honesta, sed etiam nullam habet speciem indecentiæ, aut inconstantiæ, neque infert scandalum, & non solum in genere, sed in individuo, & regulariter consulendum, ideoque non ad illum transitum imposeret grauamen, expectandi consensum, vel alterius coniugis, vel Principis, aut Pontificis, quia esset ponere obstaculum statui perfectionis simpliciter sine iusta causa; mutabilitas autem in statu religioso etiam in ordine ad meliorem, regulariter non consulitur, indigetque multis circumstantijs, vt conuenienter, & sine scandalo fiat, ideoque iusta est lex, & conditio, quæ simile grauamen imponit.

XI.

Dices, ergo seclusa prohibitione Pontificis posset religio hanc conditionem ponere profitentibus, vt se obligent ad non transeundum etiam ad perfectionem, sine suo consensu, vel Pontificis, quia conditio est de se iusta, & religio potest pacisci, vt voluerit intra latitudinem iustitiæ. Respondeo de facto hoc non posse sine approbatione Pontificis, quia est contra ius commune tale grauamen apponere. Tamen secluso iure communi, & sola rei natura spectata, non videtur improbabile id admittere propter rationem factam, tamen quia id nunquam factum legimus in religionibus, sine Pontificio priuilegio, ideo simpliciter negatur sequela, & ratio reddi potest, quia licet illa conditio non sit iniqua, est tamen satis exorbitans à communi regula, & ideo non potest imponi priuata auctoritate, aliquod enim grauamen potest esse iustum auctoritate publica impositum, quod in ordine ad auctoritatem priuatam esset iniquum. Præsertim,

quia in religionis statu est magna latitudo, & varietas, possetque illa conditio in vno esse iusta, & non in alio, & ideo ad Pontificis auctoritatem hoc iudicium pertinet. Vnde quodammodo spectat ad specialem talis religionis approbationem, & stabilitatem, quam Pontifex dare potest, nulla autem religio debet auctoritate sua illam usurpare.

Ad secundam rationem dubitandi negatur non plus concedi per huiusmodi priuilegia, quam per antiquiora iura fuerat concessum, saltem prout declarata fuerant ab Innocentio III. nam per hæc posteriora priuilegia, declaratio illa Innocentij expressè reuocatur. Quamuis autem Innocentius afferat verba Scripturæ ibi citata, ad ostendendum illam declarationem esse consentaneam rationi, & diuinis literis, & ideo potuisse tunc conuenienter dari, non tamen ostendunt ita esse necessariam illam limitationem, vt priuilegium cum maiori amplitudine concessum, diuino iuri, aut Scripturæ contrarium esse appareat; nam eadem Scriptura, quæ dicit, *qui spiritu Dei aguntur, hi sunt filii Dei, dicite, probate spiritus an ex Deo sint*, & quæ dicit, *ut ipse Dominus, ibi libertas, consulit, ut unusquisque meam vocationem, in qua vocatus est, permaneat*. Cum ergo priuilegium non ordinetur ad impediendam libertatem, & efficaciam illius vocationis, quæ verè est à diuino spiritu, sed ad probandam vocationem, vt eaque est à Spiritu sancto, constanter retineatur, nulla est repugnantia inter hoc priuilegium, & priuatam legem, quam Spiritus sanctus per suam inspirationem imponere solet, vt in simili sentit idem Innocentius in capite *nisi cum pridem*, de renuntiatione.

Vnde ad rationem ibi factam respondemus, in vtroque membro dilemmatis inueniri differentiam, inter ius commune & hoc priuilegium: nam in priori posset contingere, vt Prælati prudenter negaret licentiam transeundi, non propter dubium de maiori perfectione alterius religionis, sed propter circumstantias personæ, quia vel non putaret aptam ad illud institutum, vel tunc non moueri bono spiritu, sed turbatione aliqua, vel quid simile, & nihilominus ex vi iuris communis posset tunc subditus transire licentia petita, & non obtentâ, quia si constat religionem, ad quam tendit, esse perfectiorem, hoc satis erat ex vi dicti cap. iur. ubi solum requiritur iudicium Superioris, quando de arctitudine maiori alterius religionis dubitatur. nunc autem in simili casu nullo modo licet transire inuito Superiore, hoc operante dicto priuilegio. In posteriori etiam casu est differentia, quia Superior indebitè negans licentiam, ipso iure non potest obligare subditum ad non transeundum, imò vt possit subditus sua auctoritate, & renuente Prælato transire. Posito autem hoc priuilegio, etiam si fingamus Prælatum indebitè negare licentiam, quia nullum graue damnum suæ religionis rationabiliter timet, & certo scit altam esse perfectiorem, & nihil habet cur iudicet hanc personam non bono spiritu moueri, & nihilominus non vult permittere transitum eius: subditus in hoc casu non potest sua auctoritate transire, sed indiget Pontificia, nec Prælati ipso facto amittit potestatem obligandi, & retinendi illum donec per Pontificem priuetur.

Posset autem hic non immeritò dubitari, si religio, cui hoc priuilegium concessum est, multum à sua obseruantia declinet, censenda sit admittere tale priuilegium ipso facto; videtur enim id valde verisimile, tum quia non minus meretur priuilegium amittere, qui sit illo indignus, quam qui illo male vtitur, tum maxime quia tollitur fundamentum talis priuilegij necessarium ad iustificationem eius.

eius, hoc enim esse debet talis ac tanta religionis obsequantia, ut in fauorem eius possit merito ille transire interdici. Atque ad eam partem suadendam possent hic adduci multa generalia principia de legibus, & de privilegijs, præsertim, de cessatione eorum, cessante causa, & sine adæquato. Et quidem in conscientia, si euidenter constaret de tanta religionis mutatione, sine dubio cessaret obligatio talis prohibitionis. Ad quod etiam confirmandum valet communis opinio in c. 9. à n. 17. adducta, dicens maiorem perfectionem non esse attendendam secundum primariam institutionem, sed secundum actuale obseruantiam. Nihilominus, quia euidenter constare vix potest de tanta mutatione, quæ ad hoc sufficiat, ideo non est priuanda religio tali privilegio, præsertim in exteriori foro, donec in eo declaratur, aut priuatur.

Primum dubium, An transiens absque facultate Superioris sit apostata?

XV. Interrogabit verò ulterius aliquis, an religiosi transientes sine facultate Superiorum iuxta illud privilegium necessaria, sint apostatæ, & incurrant censuras non solum speciales illius indultis, sed etiam iure communi impositas contra apostatas, vel dimittentes habitum suæ religionis. Ratio dubij est, quia communiter Doctores asserunt non esse aliquem apostatam transeundo ad aliam religionem etiam indebitè. Vnde in definitione huius apostatiæ ponunt, quod sit desertio huius religionis, sine transitu ad aliam, ut videre licet in Syluestro verb. *Apostata* quaest. 4. cum Glossa in cap. finali de apostatis, & cap. *exparte* de temporibus ordinationum. vbi Innocent. Panormit. & alij idem sentiunt. Idem Innocentius in cap. ult. de renuntiatione, & in cap. *intellextis* de ætate, & qualitate, Caiet. secunda secunda, quaest. 12. art. 1. Nauar. consil. vnico de apostatis, & Summistæ ac moderni communiter, quorum fundamentum est, quia apostatiæ est retrocessio ab statu religioso: in eo autem casu non retrocedit quis à religioso statu, sed solum à tali statu religioso, quæ licet sit illicita mutatio, non tamen apostatiæ. Quæ quidem sententia esset mihi indubitata secundum antiquum ius, in eo casu, in quo quis transiret ad religionem strictiorem absque illa licentia saltem petita, quia licet peccaret, non tamen in substantia mutationis, sed in modo, neque illa potest dici retrocessio, tum quia non est recessus à promissione facta, tum etiam, quia potius est progressus, & tendentia ad maiorem perfectionem. Vnde magis ibi peccatur per excessum temerariè tendendi, quam per defectum retrocedendi.

XVI. Extra hunc verò casum, difficilem semper iudicauimus illam sententiam quamuis communem, quia considerata rei natura illa videtur formalis apostatiæ, & antiquum commune ius nullam quoad hoc faciebat mutationem: hæc posterior pars in confesso est. Prior verò probatur primò, quia apostatiæ à religione dicit retrocessionem ab statu religioso, & à pacto cum Deo & cum religione inito: sed, qui relinquit suam religionem propter aliam non meliorem, retrocedit à pacto inito, & ab statu quem retinere tenebatur, ergo. Quod si dicatur non recedere à religione in communi, sed à tali. Contra hoc est in primis D. Thom. dicta quaest. 12. art. 1. vbi dicit: *Contingit aliquem apostatari à Deo, retrocedendo à religione, quam professus est, nec posuit limitationem sine transitu ad aliam: qui autem exit animo transeundi præsertim ad laxiorem, re vera retrocedit à religione, quam professus est, quando enim tendit ad meliorem, licet relinquat illam, quam professus est, non retrocedit, sed ulterius*

pergit, quando verò tendit ad æqualem, licet retrocedere non videatur in ordine ad perfectionem, ut sic, in eo tamen retrocedit, quod infidelis est promissioni factæ. Secundò argumentor in hunc modum, nam professio facta in alia religione siue æquali, siue laxiore est ipso iure nulla, quando fit sine dispensatione, & sine licentia propriæ religionis, ut supra probaui, ergo transitus ad talem professionem non est transitus ad statum religiosum verum, sed apparentem, & fictum: ergo simpliciter est retrocessio à vero statu religionis.

Potest controuersia hæc, ut dixi in simili aliquanto superius, esse de modo loquendi, tamen si loquamur de specie malitiæ, quam peccatum illud in re ipsa habet, profectò est eiusdem speciei, nam eius intrinseca malitia non consideratur ex termino ad quem tendit, licet inde possit minui, vel augeri iuxta intentionem operantis, sed sumitur ex termino à quo recedit, id est, ab iniuria, quam propriæ religioni facit, quæ eiusdem rationis est, quocumque indebitè tendat, & ita si vnum peccatum est apostatiæ, etiam & aliud. Nisi quis contendat vocem apostatiæ, non vtique significare peccatum habens illam malitiam, sed connotando, quod fiat animo relinquenti omnem religionem, seu simpliciter statum religiosum, quod pertinebit ad quaestionem de modo loquendi, oportebit tamen ostendere vocem illam, aut ex primæua significatione habere illam vim, aut ex vsu iuris, neutrum autem, ut opinor, potest satis ostendi.

Primum quidem, quia apostatari in Latino rigore tantum significat deficere, & impugnare, quod antea probabatur. Vnde dicitur apostata à fide qui ab illa deficit, & impugnatur cum antea probaret. & ibi quidem non potest esse transitus ad aliam veram fidem vel Ecclesiam, quia hæc est vna tantum. Tamen quacumque ratione excogitentur duæ, transitus ab vna ad aliam contra fidelitatem, vel professionem eius esset apostatiæ, sicque inter hæreticos censetur apostata, qui ab vna secta ad aliam transit. Magisque accommodatum exemplum est, si tempore legis veteris aliquis circuncisus vellet adducere præputium, & transire ad solam legem naturæ etiam sub vera fide, & cultu vnius Dei, esset enim nihilominus apostata, ut satis significat Paulus 1. ad Corinth. 7. ergo ex vi vocis non potest illa significatio colligi. Neque ex vi iuris, quia nullibi in iure id explicatur, & potius iura in vniuersum vocant apostatas, omnes iniquos desertores suorum institutorum, quod statim ex indultis Pontificum ostendimus. Nec etiam ad effectus iuris erat necessaria significatio, quia nulli sunt effectus, quos ius operetur in apostatas, quos non etiam operetur in hos desertores suæ religionis, propter aliam non meliorem. Quia ut supra vidimus, propter apostatiæ, ut sic, nulla excommunicatio est ipso iure lata, & infamia, quæ inde contrahi potest, etiam in hoc casu contrahitur durante delicto, nam ingressus indebitus, & inualidus in aliam religionem nihil excusat, secundum veram rationem iuris, etiam si in hominum opinione nonnihil diminuat. Excommunicatio autem, quam apostata incurrit, dimittendo suæ religionis habitum, non euincitur propter transitum ad aliam, ut probaui in 5. tom. 3. p. disp. 23. sect. 4. n. 26. ergo nullius utilitatis est negare hoc delictum esse veram apostatiæ, quoad nomen, cum tota res in illo inueniatur.

Ex quo infero nunc, omnes transientes à sua religione ad quamcumque aliam quocumque titulo maioris perfectionis, in casibus per noua iura vel indulta Pontificia prohibitis, & sine licentia in eis dem indultis requisita, esse veros apostatas. Exemplum sunt primum in extrauagante *Viam de regulis*, vbi prohibet Papa sub excommunicatione

XVII.

XVIII.

XIX.

lata sententia, & sibi referuata, ne aliquis ex ordinibus mendicantibus ad monachales transeat, Carthusia excepta, sine Sedis Apostolicæ facultate, religiosus enim mendicans transiens contra illam legem apostata censendus est, propter rationes factas. Idem dicendum est, de quolibet religioso Societatis, si ad quancunque religionem siue monachalem (Carthusia pro semel tantum excepta) siue mendicantem siue quancunque aliam, sine facultate Summi Pontificis, vel sui Generalis transeat, erit enim apostata, atque ita illum appellant Pontifices. Paulus III. in sua Bulla vltima, ubi post priuilegium concessum, & factam prohibitionem aliter egrediendi subdit, *illos sic egressos ac alios quoscunque dicta Societas apostatas, vt etiam alios quosuis insolentes, & qui id mereri videbuntur, in quocunque habitu apostatas predictos contigerit inueniri, excommunicare, capere, & in carcerem licite valeant, ex quo verborum contextu constat illos sic egressos vocari apostatas, tum ibi & alios apostatas, tum maximè, quia in quocunque habitu inueniantur sic egressi, vt apostata excommunicari & capi permittuntur. Pius verò V. expressius dicit: Si quis absque Superioris licentia exiret, & in seculo vel alio etiam regulari loco degere presumeret, licetis dicto Generali, aliisque dicta Societati Praepositis, & Superioribus eisdem transgressores, & transuentes tanquam apostatas, ad suam societatem reuocare. Nec dici potest illam particulam tanquam esse diminutiuam, quia æquè cadit in egredientes ad manendum in seculo, vel ad transeundum ad aliam religionem. Denique Gregor. XIII. in citata Bulla dicit filii, expressè dicit: Quis fecerit, in excommunicationem, & alias apostatarum penas & censuras eo ipso incurrat. Quid ergo illi deest, vt sit verus apostata? Loquitur autem etiam de transeunte secunda vice ad ordinem Carthusiensium. Vnde constat nihil referre, quod transitus fiat titulo maioris perfectionis, vel securitatis, nam hic titulus maximè colorari poterat in ordine ad Carthusiam.*

XX.

Dices, qui sic transit, non potest dici retrocedere ab statu religionis, cum maiorem perfectionem intendat. Respondeo, hoc argumento probaretur, si quis illo titulo in Eremum tenderet, vt durioris & perfectioris vitam ageret sub aliquo habitu religioso, vel quantumcunque austero, non retrocedere, quia semper intendit maiorem perfectionem, & consequenter non esse apostatam, quod falsum esse constat. Non sufficit ergo intentio, nisi medium proportionatum sit, ad quod necessarium est, vt in vero statu religionis perseveretur. Hoc autem non fit in illo transitu; nam ille status, qui videtur assumi, non assumitur re vera, & ita duplici titulo fit retrocessio, etiam in eo casu, quia & non permanetur in statu religioso, & violatur pactum religionis prius assumptæ. Ampliari hoc potest, etiam si religiosus prius fugitiuus fuerit, siue animo apostatandi. nam ille etiam non potest suo arbitrio, vel ad vitandum supplicium suæ religionis, aliam ingredi non arctiorem: nam de arctiori tolerari posset, supposito priori malo; de alijs verò minimè, quia illud per se malum est, & non fit licitum ex priori malo, id est, ex præcedenti fuga, quia nemo debet ex iniquitate sua commodum reportare. Addit verò lex quædam Hispaniæ partit. tit. 7. leg. 10. Si religiosus fugitiuus in ea regione, in qua versatur, cum ad meliorem mentem conuertitur, non inueniat monasteria sui ordinis, nec arctioris, vel æqualis, posse ad laxiorem transire, quia si nulum inueniat, etiam potest inter honestos seculares viuere. Vbi Gregorius Lopez aduertit legem illam non esse sumptam ex aliquo canone, sed ex dictis Raimundi, quem refert, & sequitur Summa Angelica verb. Religiosus. n. 43. Et intelligendum est quan-

do reditus ad propriam prouinciā esset moraliter impossibilis.

Secundum dubium, Si ne etiam apostata, qui obtemperat quidem licentia, al. as indultorum prædictorum conditiones violat.

Sed quæret ulterius aliquis, an necesse sit seruare in huiusmodi transitu ultra licentiam etiam modum, vel alias conditiones in prædictis indultis, seu priuilegijs positas; ita vt etiam per earum violationem apostasiæ crimen incuratur. Ad hoc generatim loquendo solum respondere possumus, consideranda esse verba priuilegij, & iuxta tenorem eius esse iudicandum; nam modus, & circumstantiæ omnes, quæ præceptæ fuerint seruandæ sunt, & siquidem fuerint tales, vt earum omisio irriter ingressum, vel professionem in alia religione, vel illa impediatur, incurritur per illam transgressionem crimen apostasiæ, si tamen modus non est tantæ necessitatis, eius omisio ad tantum crimen non sufficit. Ratio prioris partis est, quia eo ipso, quod alia professio non est valida, & vel non tempore debito, & in eo statu permanetur, existit religiosus extra statum & obedientiam suæ religionis, cum animo ita perdurandi, siue debita facultate, quod est apostasiæ crimen. Ratio autem posterioris partis est conuerso est, quia tunc non receditur à statu religioso, etiam si in modo commutandi illum aliquis defectus committatur, & ideo substantialiter, vt sic dicam, non receditur à pacto professionis, quia transitus fit cum licentia sufficiente saltem ad valorem actus.

Intelligitur hoc melius descendendo ad aliquod particulare, ad cuius instar poterunt facile reliqua declarari. Perseueremus autem in eodem exemplo, 19. allato, de indulto Societatis, in quo in primis pro transitu ad ordinem Carthusiensem designantur tres menses, intra quos teneatur illum ordinem ingredi, qui eo titulo & Societate egressus est. Pro alijs verò religionibus, quando transitus ex licentia Superioris fit, eidem Superiori committitur, vt tempus præfigat. Si ergo sic egressus intra tres menses, vel designatum tempus, religionem aliam ingressus non fuerit, & ad Societatem statim non reuertatur, pœnam excommunicationis ipso facto in primis incurrit, iuxta Constitutionem Pij V. dicentis, *Absque vlla mora ad dictam Societatem ingredi tentantur sub pœna excommunicationis præfata, quam incurrit huc voluntariè non ingrediantur, siue quia non recipiuntur, vt ibidem explicatur.*

Oportet tamen, vt ipsa mora non redeundi voluntaria sit, alioquin non erit peccaminosa, si propter impotentiam, vel naturalem, vel moralem reditus aliquantulum differatur, non incurritur censura, quia excusatur culpa, idemque erit, si mora sit adeo breuis, vt prudenti arbitrio non censetur sufficiens materia peccati mortalis. In quo tamen scrupulosè cauenda est mala fides, quia ubi lex præfixit certum terminum ad soluendum debitum, eo ipso, quod totum tempus elabi permittitur, tota substantia præcepti violatur, vt patet in præcepto confessionis annuæ, vel recitandi horas quotidianas non enim licet transferre actum ab vno die in alium, nec differre confessionem in primum diem alterius anni Ecclesiastici, nec propter breuitatem moræ fieri illa culpa venialis. Sic ergo posset quis in præfenti argumentari. Non tamen est omnino simile, quia ex vi illius legis non cogitur quis intra terminum trium mensium ad Societatem redire, sed ingredi aliam religionem; si autem intra illum terminum non ingrediatur, finito illo termino re-

netur sine mora redire, & ita tempus redeundi non habet indiuifibilem terminum præfixum, fed tantum hunc, vt fiat, fcilicet fine mora, in quo neceffario debet interuenire prudens arbitrium, & bona fides, ideoque licet aliqua parua negligentia aliquantulum detineat, non erit ftatim peccatum mortale.

XXIV. Et hoc quidem verum eft, quoad illud tempus à iure designatum pro Carthufiana in eo quod Prælati pro aliis religionibus limitare poteft, & debet, poteft ipfe præfixum terminum eundem, vel diuerfum ad vtrumque effectum designare. v.g. vt intra mensem teneatur redire, vel ingredi; aut, quod fi intra mensem non recipiatur, intra alios quindecim dies redire teneatur, & tunc videtur procedere ratio facta, quod fi intra præfixum terminum præceptum non impleatur, fubftantialiter violatur, & ideo grauis erit culpa, etiam fi poft elapfum terminum mora fit breuiffima, nifi alia excufatio impotentia interuenierit. Poffet etiam fufficere ad excufationem probabilis præfumptio voluntatis Prælati, quod non fuerit mens eius cum tanto rigore terminum illum præfinire, fed cum ea amplitudine, qua in moralibus parum pro nihilo reputatur. Et iuxta hoc priuilegium ceffat follicitudo Doctorum admonentium, ne Prælati religionis det licentiam Monacho abeundi, donec ei conftet, & aliam religionem effe paratam ad fuum fubditum recipiendum, & ipfum effe expeditum ad immediatè tranfeundum, quia alias daretur ei occasio vagandi. Ita Innocentius, & alij in cap. vlt. de renuntiatione, & notat Rebuffus in practica tit. de translatione Monachorum, n. 8. Et latius referens plures Greg. Lopez in l. 7. tit. 7. part. 1. verbo *nota*. Hoc verò confilium non in aliquo iure, fed in prudenti confideratione authorum fundatum eft, fepe autem non poteft moraliter ad praxim reduci, fed neceffarium eft dare licentiam fubdito, vt eat ad querendum locum vbi recipiatur. Vnde id fieri poffe Innocentius fatetur, retento tamen habitu, vt ego intelligo, & præfixo termino, vt vitetur illud incommodum vagandi, & ad hunc finem, & ad tollendam omnem dubitationem, & augendam poteftatè, priuilegium illud conceffum eft.

XXV. Sed quares, an peccet religiofus manens toto illo tempore, v.g. per tres menses extra monafterium fi multo antea vel mutauit propofitum ingrediendi alium ordinem, vel certè intellexit non fore in illum recipiendum, videtur enim non peccare, nam Pontifex abfolutè concedit, vt *infra tres menses*, &c. ergo poteft liberè vt tota illa conceffione, etiam fi iam de effectum desperet, quia licet data fit licentia propter illum finem, non ceffat ipfo facto ceffante hinc, vt patet de quacunque alia facultate data ad exiftendum extra monafterium per annum, v.g. ad aliquod negotium peragendum, nam licet antea periciatur, non ceffat licentia ipfo facto, quia ille terminus videtur poftus, vt vltra illum reditus, vel ingreffus non differatur, non verò fub conditione, vt fi antea finitum negotium fuerit, expiret facultas, nifi talis conditio in ipfam facultatem exprimitur.

XXVI. Hæc interrogatio nõ habet vnã simplicem refponfionem, quia multis modis poffunt circumftantiæ variari. Primo ergo fi quis à principio non habeat animum tranfeundi ad aliam religionem, fed eo colore petat facultatem, vt habeat occafionem eo tempore liberè vagandi, non eft tutus in confcientia, nam, & exeundo grauiter peccat, & permanendo, eadem intentione extra claustrum, & extra actuale obedientiam alicuius religionis. Probat, quia illa facultas eft fubrepticia; prima enim conditio requifita in tali indulto eft, n. *ad alium ordinem transire vult*, ergo fi re vera nolit, fed foliù Franc. Suar. de ftatu relig. Tom. I V.

fungunt velle, nec poffunt vt facultate iuris, quia de illis ius non loquitur, nec in eis completur conditio quam ius poftulat, neque etiam vt poffunt facultate Prælati quem decipiunt. Eft ergo ille exitus fine legitima facultate; ergo peccaminofus, & quidem non fine culpa graui, iuxta dicta in fuperioribus de obligatione ad claufuram, quamuis enim illa dici non poffit apoftafia, quia & retinetur habitus, vt fuppono, & intentio redeundi intra illud breue tempus, neque in exteriori foro appareat fuga; tamen coram Deo reuera eft quædam fuga, quia eft exitus inuito Præfato, deceptio enim reddit illum inuoluntarium, eft etiam illa deceptio ex mendacio perniciofa, & contra Prælatum, quia decipit illum in re graui, & priuat illum fubiectione, & obedientia ipfi debita, & contra religionem, cui poteft magnum detrimentum ex fimilibus fictionibus provenire.

Deinde licet exitus fit factus bona fide, fi poftea mutat animum, & ftatuit non ingredi alium ordinem, tenetur ftatim ad proprium redire, nec poteft licitè abuti tempore à lege conceffo, vel à Superiore designato. Probat, primò ex natura rei, quia iam non habet legitimam caufam permanendi extra claustrum, loquimur enim per fe, & ex vi talis exitus, cuius totum fundamentum fublatum eft. Vnde etiam colligitur licentiam fiue iuris, fiue hominis, ipfo facto ceffaffe, quia non poteft intelligi data nifi ex caufa legitima, & iuxta exigentiam eius, illa ergo conditio in ipfo indulto pofta, fi *alium ordinem ingredi vellent*, intelligitur fupponi pro toto tempore, pro quo datur facultas, quia eft fundamentum eius, & veluti caufa motiua adæquata, qua ceffante, facultas, non tantum inutilis, fed etiam perniciofa efficitur; ceffat ergo ceffante illa. Vnde addo vltèrius, fi religiofus infra illud tempus desperet fe poffe ingredi illam religionem, pro qua habuit facultatem, vel quia intellexit fe habere inhabilitatem aliquam, vel impedimentum propter quod in nullo illius loco recipietur, eo ipfo teneri ftatim redire ad fuam religionem; probatur, quia tunc etiam ceffat ipfo facto facultas manendi extra claustrum, cum quia rationes factæ non minus probant, quando deeft poteftas, quam vbi deeft voluntas; tum etiam, quia fi desperatur ingreffus, neceffe eft etiam deficere ab intentione procurandi illum. In his autem duobus cafibus, non facile damnabo peccati mortalis, quamcumque moram, quæ non excedit terminum à lege vel à Præfato tranfactum, neque eft cum fcandalo, vel extrinfecca intentione mortali, quia non videtur materia nimis grauis, & à principio non interuenit dolus, vt fupponimus.

Vnde è conuerfo fi huiusmodi religiofus poffit ftatim, vel infra tempus breuius intrare alium ordinem, nolit tamen vfque ad finem temporis fibi designati, vt toto illo libertate fruatur, non videtur, per fe loquendo, peccare mortaliter, quamuis minus religiofè faciat. Probat, prior pars, quia ex vi legis foliù ei imponitur onus ingrediendi infra illud tempus, & femper habet propofitum hoc implendi, vt fupponimus; ergo ex hac parte, feruat ius; ergo facultas fibi conceffa femper etiam durat, quia femper durat fundamentum eius, quod eft effe quafi in via ad alium ordinem; ergo in rigore, non eft ibi grauis transgreffio alicuius præcepti, quia non obligatur quis fuma celeritate, vt fic dicam, illam viam peragere, fed potius facultas illa concedere videtur totum illud tempus ad tranfeundum illum confummandum. Quia verò directà intentio illius conceffionis eft terminum illum ponere, vt vltra illum non differatur ingreffus, non verò, vt per totum illum retardetur fed quoad hoc permiffio tantum effe videatur, ideo fi talis detentio fine

XXVII. Secundi ca. fua refolutio.

Nota.

XXVIII. Vlt. mssu ca. fua expofitio.

rationabili causa fiat, non potest aliqua culpa excusari, quia est contra debitum clausuræ religioſæ, & abusus quidam permiſſionis, ſub facultate ſibi conceſſa.

XXIX. Additur præterea in illo indulto, quod explicamus, ſi huiusmodi translatus, & in alio ordine iam receptus in illo nolit, vel non poſſit perſeuerare, vel proſiteri, teneri poſtquam ab illo egreditur ad ſocietatem, ſeu religionem ſuam, ſine mora reuertitur, cuius ratio maniſeſta eſt, quia ille ſemper manet religioſus Societatis, ſeu prioris religionis, & ſolum conceſſum eſt ei eſſe extra obediẽtiam eius, ut poſſet aliam religionem probare; ergo eo ipſo quod ab alia deſicit, tenetur ex vi ſuorum votorum ad propriam religionem redire. Ad hunc autem reditum nullum certum tempus conceditur, ſed præcipitur fieri abſque mora, & additur eadem excommunicatio, niſi ita fiat, quod intelligendum eſt iuxta ſupra dicta, quando mora culpabilis eſt, & ita notabilis, ut prudenti arbitrio ad culpam mortalem ſufficiat.

XXX. Dubitari autem hic ſolet, an teneatur prior religioſus redeuntem admittere, quod tractat Sylueſter verb. Religio 4. q. 5. & affirmatiue reſpondet, eſtque res maniſeſta; quia nemo poteſt a religione expelli ſine cauſa ſufficiente: ille autem qui ex legitima facultate voluit ad aliam religionem tranſire non dedit cauſam ut expellatur poſtea, quia in alia receptus non eſt, vel in ea non perſeuerauit; ergo debet recipi, quin potius addo eſſe cogendum, & ad hoc teneri Prælatus religionis, quia nec religioſus, nec ipſe religioſus poſſunt in hoc cedere iuri ſuo, quia eſſet contra bonos mores, & contra obligationem profeſſionis, quatenus Deo principaliter ſit. Idque confirmat cap. Abbaſes, 18. q. 2. Et idem ſatis indicant Pius IV. & Pius V. in dicto indulto, quatenus dicunt hos religioſos teneri ad reditum, & excommunicat tam ipſos in mora exiſtentes, quam illos recipientes, vel eis auxilium, conſilium, vel fauorem præſtantes. Nam hæc omnia ſupponunt ex parte etiam religionis eſſe obligationem illos ſuſcipiendi. Et licet ibidem ſtatim tantum ſubiungatur, ut Prælatus liceat eos per coactionem ſi neceſſaria ſit, reuocare, illud verbum, *ſi ea*, non excludit obligationem, quam ipſi Prælati ex officio habeant reducendi, ſeu colligendi huiusmodi vagantes, ſed explicat ſpecialem poteſtatem ibi conceſſam dictis Prælatis, ut expeditius, & efficacius hoc præſtare valeant.

XXXI. Tertio hic addere poſſumus conceſſionem aliam ad modum, ſeu conditionem huius tranſitus pertinentem, quæ facta minoribus eſt, ut in eorum compendio reſertur, & in compendio ſocietatis verbo Apoſtata §. 10. ratione ergo illius ſic translatus ex legitima facultate ſuæ religionis, non ſolum ſi in alia non proſiteatur, ſed etiam, ſi poſt profeſſionem in ea factam illam deſerat, ut in ſæculo maneat, vel etiam, ut ad laxiorem tranſeat, ſubiaceat iuriſdictioni Societatis, vel religioni Minorum à qua translatus eſt. Nam ex vi dictæ conceſſionis poſſunt Prælati talis religionis contra illum translatum, tanquam contra apoſtata procedere. Quæ quidem eſt ſatis noua poteſtas, nam ille proſitendo in alia religione liberatus eſt ab obediẽtia prioris; ergo & à poteſtate coactiua eius. Vnde etiam ſi licet propriarius, vel ſubornator, nõ poteſt à Prælatis religionis puniri, quia iam nõ eſt illi ſubditus; ergo nec propter apoſtaſiam cogi, aut puniri poteſt. Reſpondetur tamẽ, ideo neceſſariam fuiſſe ſpecialem Pontificis conceſſionem, quem conſtat poſuiſſe hanc iuriſdictionem Prælatis prioris religionis communicare, ſeu delegare. Congruentia autem fuiſſe videtur, tum quia talis apoſtaſia etiam cedit in iniuriam prioris religionis, tum etiam ad vitandam fraudem, ne quis

illum tranſitum procuraret ſpe liberius poſtea vagandi, deſcendendo ab altera religione, in qua forte ſe circa hoc non tanta diligentia adhiberet, licet forteſſe in aliis obſeruantis ſtrictior ſit.

Aduertendum eſt autem, hoc ſolum concedi in duobus caſibus. Primo, quando ille translatus ite- rum ad ſaculum. Secundo, quando ad religionem laxiorem ſe tranſfert. Vnde ſi ad æqualem ſecundo tranſeat, etiamſi in eo peccet, non habet ſocietas, ſeu prima eius religio ius in illum, quia ibi non conceditur, & aliunde non habet, ut probatum eſt; nec poteſt fieri extenſio per ſimilitudinem rationis, tum quia in priuilegiis hoc locum non habet, tum etiam quia nec ſimilitudo rationis ibi reperitur, nam potius congruentia adducitur ibi ceſſant, quia ubi eſt æqualitas religionis, nec timeri poteſt fraus, nec propria iniuria, ſed hæc ſit tantum illi religioni à qua proximè receditur, ad quam ſpectabit illam propulſare. Dubitari autem poteſt, an ſecundus caſus de tranſitu ad religionem laxiorem intelligendus ſit, quando ſit ſine debita diſpenſatione, vel etiamſi fiat cum illa, ſi non interceſſit conſenſus ſocietatis, ſeu primæ religionis. Poſſet enim hic conſenſus poſtulari, & tunc diſpenſatio eſſet ſubreptitia, ac proinde nulla, ſi abſque illius mentione impetraretur. Verius tamen exitimo intelligendum eſſe caſum illum, quando tranſitus ad laxiorem ſit ſine legitima diſpenſatione, quia ſi fiat cum legitima diſpenſatione, nullum crimen committitur, & ideo non poteſt ſic translatus reſta- poſtata tractari. Nec veriſimile eſt talem diſpenſationem pendere ex licentia vel conſenſu Prælati prioris religionis, quia neque ad illum cura illius perſonæ iam pertinet, per ſe loquendo, neque conceſſio illa ad hoc extenditur quantum ex tenore eius intelligi poteſt.

Tertium dubium principale, An prælatus religionis gaudentis prædictis indultis poſſit dare facultatem ad tranſitum.

Vltimo circa hæc indulta inquiri poteſt an poſſit Prælatus ſocietatis. v. g. (& idem de aliis intelligi poteſt cum proportionem iuxta vniuerſumque priuilegia) an poſſit, inquam, dare ſuis ſubditis licentiam tranſeundi ad aliam religionem, & an circa hoc ius commune aliquo modo immutatum ſit, nam cum ſubditi prohibeantur tranſire ad aliam religionem ſine licentia ſui Prælati, conſequenter permitti videtur, ut cum illa tranſire poſſint; ergo & Prælato datur poteſtas illam concedendi. Rurſus cum indultum indifferenter loquatur de quacunque religione, imò maxime prohibeat tranſitum ad laxiorem, videtur etiam tranſitum ad illam concedere de licentia Prælati, & à fortiori ad æqualem. Confirmatur, quia in illis indultis ſub diuiniſtione dicitur, niſi de licentia Generalis, vel Summi Pontificis; ergo ſignificatur licentiam Generalis ſufficere ad quemcunque tranſitum, ſicut ſufficit Pontificis Summi. In contrarium autem eſt, quia priuilegium non extenditur ad aliquid contra ius commune, quantum ad id quod neque in ipſo exprimitur, neque ad effectum directè intentum in priuilegio neceſſarium eſt: talis verò eſt licentia ergo.

Circa hoc in primis certum eſt poſſe hos Prælatos dare licentiam tranſeundi ad aliam religionem arctiorem, ſeu perfectiorem; probatur quia præter hoc iure commune eſt conceſſum, vel potius naturalis, & diuino, & per indulta non eſt prohibita, ut per ſe conſtat, quia neque in eis inuenitur talis prohibitio, neque hinc eorum eſt tollere, ſed augere potius ius & poteſtatem Prælatorum. Quam potius,

potius, ut supra dixi, tenebitur Prælatus dare hanc facultatem, si conditiones superius etiam positæ concurrant. De Prælati autem Societatis existimo nunquam obligari per se loquendo, id est, ex vi perfectionis alterius religionis, quia merito iudicare possunt institutum suum ab alijs non superari in absoluta perfectione, licet in aliquibus austeritatibus corporalibus superetur, ut constabit ex infra dicendis in tract. 10. de hoc instituto.

XXXV. Solum posset quis dubitare de Ordine Carthusiense, quando secundò postulat licentiam transeundi ad illam, qui iam semel ad illam transijt, & in illa non perseveravit, sed ad Societatem redijt; nam cum Pontifices in his privilegijs excipiant Ordinem Carthusiensem, etiam si exceptionem limitaverint ad unam vicem, propter vitandam inconstantiam, tamen per hoc satis videtur declarasse, illum ordinem esse arctiorem, ergo quavis prohibeant secundum transitum ad illum sine licentia, cum non prohibeant hanc licentiam concedere, videtur statim sequi obligatio naturalis dandi illam, quæ etiam est iuxta cap. *li. et.* de regular. quod suam vim retinet in eo, in quo reuocatum non est. Respondeo in primis non teneri in particulari, quando iudicant, vel personæ ipsi non expedire, vel religioni esse nocivum, nam, hoc ad minimum, vel concedit, vel supponit privilegium, aliàs esset inutile, & præter rationem. Deinde assero etiam per se, & ex parte religionis non teneri ad hanc facultatem secunda vice dandam, quia non coguntur credere illum statum esse perfectiorem, nec Pontifices fecisse illam exceptionem, sed ob maiorem securitatem, ut supra dicebam. Non dubito tamen, quin in hoc casu possint illam concedere, quia possunt renunciare privilegijs suis, quando hæc renuntiatio non vergit in damnum suæ religionis, ut supponimus in tali casu etiam in indiuiduo.

XXXVI. Secundo dicendum est, quotiescunque Prælatus Societatis iudicaverit, vel ad bonum suæ religionis, vel ad maius bonum ipsius religiosi non professi, sed tantum per vota simplicia in Societate emissæ expedire, dare illi licentiam, ut ad aliam religionem transeat, etiam laxiorem, potest id facere, & subditus securus transire. Hoc non assero ex vi indultorum, quæ nunc explicamus, nam ut statim de professis dicam, ex illis non satis probatur, sed fundatur hoc in speciali potestate, quam habet Societas ad dimittendos huiusmodi religiosos, etiam à votis suis liberos, ex iustis causis, iuxta suas constitutiones, nam in eadem evidenter fit, posse eis dare licentiam ad huiusmodi transitum, per quem tollitur religiosus status, licet fortasse minuatur. Unde fit ex minori causa posse Prælatum hanc licentiam dare, quam dimittere religiosum, ut ad seculum transeat, quia minor immutatio fit in statu religioso. Verum est tamen, non posse religiosum Societatis cogi ad admittendam illam conditionem, quia nemo potest compelli ad profitendam religionem, quam non promissit, si tamen ipse acceptare vellet, Prælatus optimè potest sub illa conditione eum dimittere, & ipse tenebitur eam implere, vel ad Societatem redire.

XXXVII. Sed quid, si solutus votis dimittatur, cum eo tamen onere ab ipso acceptato? Respondeo consultius videri, ut in eo casu vota non irritentur, sed relinquuntur, donec per professionem in alia religione extinguantur, quia nulla apparet necessitas anticipandi solutionem votorum, & aliunde securius id erit, ut impleatur conditio, quam si subditus statim liber dimittatur, si tamen postea nolit implere conditionem, vix poterit efficaciter compelli: nam licet possit, vel capi, vel puniri, in rigore non est apostata, quia iam non est Religiosus, quem statum sine apostasia reliquit, postea ergo ad summam Franc. Suar. de statu relig. Tom. I V.

mum peccat, quia non implet promissum ingrediendi religionem, pro qua infidelitate poterit aliquandiu puniri, vel affligi iuxta retentam iurisdictionem in talem personam ex vi prioris pacti, & privilegiorum, si tamen sit pertinax in suo proposito, non est perpetuo excommunicandus, aut incarcerandus ob eam rem, sed tandem erit suæ conscientie relinquendus.

Dico tertio, Prælatos Societatis non posse ex vi superioris indulti dare licentiam professis Societatis transeundi ad strictiorem religionem, nisi aliud habeant. Prima pars probatur, quia in primis non potest dari hæc licentia ad transeundum ad religionem omnes monachales, excepta Carthusiense, quia in extrauag. *Viam.* de regularibus. hoc prohibitum est omnibus mendicantibus etiam de licentia suorum superiorum: Societas autem una est ex mendicantibus, quæ licet nondum existeret, quando illa constitutio edita est, nihilominus ad illam extenditur, tum quia generaliter loquitur Constitutio, & extenditur etiam ad futura; tum etiam quia Pius V. declarans Societatem esse veram religionem mendicantem, concessit illi frui omnibus privilegijs mendicantium; unum autem est, quod in illa Extrauag. conceditur, nam in fauorem totius religionis facta est illa prohibitio, ut constat etiam ex illis verbis, *Volentes etiam conservationi ordinum mendicantium providere*; ergo hoc etiam privilegio fruitur Societas, ut religio Minimorum, & quælibet alia vera religio medicans, quavis nouior sit. Hoc autem decretum renouatum non est per prædictum privilegium, ut statim ostendemus.

Respectu vero religionum mendicantium, non inuenitur vniuersalis prohibitio, transeundi ab una ad aliam. Referuntur autem speciales prohibitiones transeundi de licentia Superiorum, vel à Minoribus ad Minimos, vel è conuerso, quo indulto, quatenus fauor est religionis, à qua transitus prohibetur, uti potest Societas per communicationem privilegiorum. Respectu vero aliarum religionum mendicantium vendum est generalibus principijs supra positjs in c. 11. de potestate, quam habent Prælati religionum, concedendi licentiam subditjs transeundi ad religionem æqualem, vel laxiorem. In quo nos probabilius credimus non posse dispensare saltem in ordine ad laxiorem, ut videtur etiam satis probare Concilium Tridentinum, ibi, *Cum iur. facultat. vigori*; nam planè comprehendit etiam facultates propriorum Prælatorum. Quod quidem ius non derogatur per dictum privilegium, quia nec expressè ac formaliter id fit, nec etiam virtute, cum talis derogatio necessaria non fit ad proprium finem, & effectum necessaria non fit ad proprium finem, & effectum ipsius privilegij. Et hæc est ratio, ob quam existimo ibi non esse datam talem potestatem, nam directè solum conceditur, ut subditus non possit exire sine licentia Prælati; inde autem non sequitur, quod cum illa simpliciter possit; nam aliud est licentiam esse necessariam, aliud esse sufficientem, multoque magis ad hoc posterius requiritur quam ad primum, ibi ergo solum statuitur, ut necessaria sit, ergo inde inferri non potest sufficere, neque ad hoc dari potestatem in Prælato, si aliunde non habebat. Quapropter, nisi Prælatus Societatis iudicet aliam religionem mendicantem esse simpliciter perfectiorem, (quod nec faciet, nec facere debet in ordine ad suum regimen) non potest ex vi illius privilegij, nec etiam ex vi iuris communis, ut existimo, talem facultatem concedere.

Sciendum est autem (ut aliam pronuntiati partem declaremus) Gregorium XIII. in quadam Bulla Cum alias anni 1582. concessisse Præposito Generali Societatis, ut possit professos à Societate emitte, & eis licentiam conferre ut possint ad quamlibet

XXXVIII.
3. Pronunt.
bipartitum.

XXXIX.
Deinde quod
ad mendicantes.

XXXX.
Secunda
pars declaratur.

X 2 libet

libet aliam religionem etiam laxiorem transire. In quo indulto considerandum occurrit non concedi absolute potestatem dandi hanc licentiam, professis quibuscunque volentibus transire ad alias religiones, siue Monachales, siue mendicantes, siue pauperes, siue laxiores, solum per modum cuiusdam dispensationis, quia magis appetunt aliud vitæ genus, vel sperant se maiorem consolationem sibi habituros, vel quid simile. Sed solum concedit cum limitatione ad illas personas, in quibus tales causæ inveniuntur, ut licet professi sint, eos expediat Societate eijcere, quod esse non potest nisi propter graues culpas, alie enim causæ quæcunque illæ sint, non sufficiunt ad professum emittendum, ut infra tract. 10. lib. II. ostendam.

XXXXI.
Sua datur
declaratio.

Quod autem hæc fuerit mens Gregorij, constabit expendendo tenorem priuilegij, nam in primis in petitione seu dubitatione solum proponitur, an Præpositus pro tempore existens, valeat etiam professos ex causis id exigentibus ab ipsa Societate emittere, & ipsis licentiam liberum sit de eius licentia, se ad quemuis alium Mendicantium, vel non Mendicantium ordinem transferre, non ergo de omnibus professis, sed de illis, in quibus tales causæ inveniuntur, quæstio mota est; nec potestas dandi talem licentiam pro alijs, quam pro sic emissis desiderabatur. Et iuxta tenorem huius propositionis respondet Pontifex, Nos Societatis puritatem atque incrementum, emisso unumque pro tempore saluti consulere volentes statum, ut in perpetuum liceat dicto Præposito, quos iud.auerit ab ipsa Societate emittere, eosque de ipsius Præpositi licentia, non tantum ad Carth. sibi, sed ad quemuis alium, &c. In quibus verbis primo expendo verba illa, Volent. i. consulere puritatem Societatis; nam ex eis colligo causam huius emissionis solum esse posse peccata, & prauos mores, nam hæc tantum sunt, quæ puritati religionis repugnant huiusmodi ergo causa supponi debet, priusquam illa licentia locum habeat. Deinde, ex cæteris verbis satis constat, solum professis sic emissis talem licentiam dari posse, nam hoc satis expressè in eis continetur; Quod etiam indicatum est in illa particula & incrementum, quam Pontifex in sua ratione posuit; nam dare hanc licentiam probis, & bonis professis per se, non conferret ad incrementum Societatis. Atque hinc per argumentum ab speciali confirmatur prior pars assertionis, quia manifestè supponitur extra hunc casum, & modum non habere Præpositum hanc potestatem. Imò vterius mihi etiam probat iure communi, non habere Prælatos religionum potestatem concedendi suis subditis similem facultatem, maximè extra illum casum: præsertim, quia ibidem prohibentur, ne illa gratia per viam communicationis uti possint, etiam alia amplissima communicationem habeant.

XXXXII.
Obiectio
bimembra.

Sed occurrit obiectio, quia hoc modo nihil noui per illud priuilegium cõceditur; nam iure communi possunt Prælati religionis cuiuscunque eijcere professos, qui talem poenam merentur, ut supra probatum est. Item absolute eiectus sine alia licentia, potest quancunque religionem intrare; cum possit in seculo manere. Respondetur ad priorem partem, primum priuilegium sæpe concedi ad dubium tollendum, & priuilegium illud ad hunc finem directè postulat esse, ut ex eius initio constat, & ideo licet aliud non concederet, quoad hanc partem satis foret. Addo verò ex vi huius priuilegij concedi Præposito, ut non solum iuxta rigorem iuris communis, sed etiam ex minoribus causis possit professum emittere, si causæ illum gradum attingant, ut ad puritatem, & incrementum Societatis expediat talem personam emittere, ut latus infra tract. 10. lib. II. in proprio loco dicemus. Vnde ad alteram partem respondetur eis-

dem modis, scilicet id, quod assumitur, non esse tam certum, quin ad tollendam dubitationem priuilegium expediti poterit. Deinde dicitur videri concessum specialiter Societati, ut possit professum dimittere cum onere transeundi, ad quancunque religionem, quam Prælati voluerit assignare. Verum est tamen non posse subditum absolute cogi ad exeundum cum illa obligatione, sed necessarium esse ut voluntariè illam acceptet, ut supra generatim vidimus. Nihilominus tamen iuste compelli potest proponendo illi optionem, aut sustinendi in Societate, condignam suis delictis poenam, aut transeundi ad aliam religionem, quia religio habet ius puniendi illum; & liberum eum ad seculum dimittere, cum alijs verus religiosus Societatis semper maneat, non iudicat expedire ad puritatem & bonum nomen Societatis, & ideo iusta est illa compulsiõ. Ut tamen sit suauior, & facilis conditio à subdito acceptetur, data est ampla facultas Præposito, ut ad quancunque religionem illi magis accommodatam, licet alias laxiorem possit transitum concedere. Atque hæc de priuilegijs.

C A P V T XIII.

An religiosus legitime transiens ad aliam religionem possit transferre secum aliquod peculium.

Superest explicandum quid religiosum transeuntem consequatur, vel potius, quid transeat cum ipso, vel quid amittat transeundo, quod per tria sequentia capita expediemus. Et primo, ac præcipue dubitari solet, an possit secum deferre mobilia, seu peculium aliquod, quod prius habebat de licentia Prælati, vel aliquam partem eius, vel saltem ea bona, quæ ad monasterium attulit. Procedit autem dubium, quâdo transitus legitime factus est, id est, ex debita facultate, vel iusta dispensatione: nam alius transitus est nullus, & ideo si seipsum transferre non valet, multo minus bona sua secum deferre poterit. Vnde licet postea contingat religiosum sic malè translatum, manere in alio monasterio, permittente priori religione, & obtemperante dispensatione, nihilominus non tenebitur prior religio aliquid de bonis, quæ occasione talis personæ habuit, redere secundo monasterio, quia ipsa inuita, translatus est, & altera religio voluntariè illum suscepit, cum suo onere, & sine talibus bonis; ergo, licet postea prior religio consentiat in transitu, intelligitur id facere sine suo præiudicio, & consentiendo receptioni solius personæ prout iam facta fuerat, quod ex dicendis à fortiori constabit.

Addo igitur etiam si transitus sit validus, & legitimus, non posse religiosum secum deferre aliquid ex bonis, quæ in priori religione quouis titulo cõparauerat, vel donatione, vel industria, vel alio simili modo. Ita docet Nauarrus Comment. 4. de regularibus. n. 24. versic. Vnde cõsil. 55. de regularibus; ubi refert Abbate, Cardinalem, & alios. Ratio eius est, quam modò attigimus, quia beneficium per legem concessum intelligitur sine præiudicio tertij; ergo cum ius cõcedit transitum personæ, intelligi debet sine præiudicio prioris religionis, quoad cætera omnia. Hæc verò ratio supponit aliam fundamentalem, scilicet, quod religiosus nihil ibi acquirit, sed religioni, vel monasterio; ergo licet postea discedat, non potest priuare monasterium potestate talium rerum sua autoritate, neque ad dominium talium rerum potest illa accipere inuito domino; verumque enim contra iustitiam est. Necesse est ergo, ut vel prius monasterium vel illa dona-